

Máme-li nakonec hodnotit práci Stajermanové jako celek, musíme zdůraznit její průkopnický charakter, a již z toho vyplývá, že s ní bude nejjeden badatel — nemarxista i marxista — v lecčems nesouhlasit. Snad bych mohl sám hned připojit některé výhrady jak obecnějšího rázu (např. zda postaći rozbor názorů Cassia Diona k určení ideologie východní aristokracie, nebo proč S. neuvádí nikde své stanovisko k autorství biografické sbírky *Historia Augusta*), tak k jednotlivostem (např. na str. 55 se nepřiblíží k vývoji termínů novicii a veteratores), ale tím bych jen mohl setřít to velmi kladné hodnocení, kterého si její monografie podle mého soudu zaslouží. Je to důkladné dílo, propracované důsledně marxisticko-leninskou metodou, a stane se proto nepochybně východiskem a hlubokým poučením pro všechny historiky, kteří se zabývají koncem antického světa.

Josef Češka

O. V. Kudrjavcev: Issledovanija po istorii balkano-dunajskich oblastej v period Rimskoj imperii i statji po obščim problemam drevnej istorii. Moskva 1957. Stran 412.

Dva roky po smrti mladého sovětského badatele Olega Vsevolodoviče Kudrjavceva vydala AN SSSR sborník jeho prací z let 1945—1955, které nebyly dosud publikovány. Tři oddíly v něm zabírají příspěvky ke studiu podunajských oblastí, a k nim jako čtvrtá část knihy jsou připojeny články o obecných problémech starověkých dějin.

Na prvním místě (str. 11—100) je studie o Kostobocích, o jejich rozšíření a etnické příslušnosti. Autor tu polemizuje s různými teoriemi, zabývá se otázkami o sídlech Kostoboků, Saboků a Venedů a dokazuje, že Kostoboci patřili ke Slovanům. Některé dílčí otázky, které vyplynuly z tohoto studia, jsou shrnuty v druhém oddílu (str. 101—143). Z období starověku je tam jen první článek, nadepsaný „Deus Dobrates“ (str. 103—112). Jde o výklad jednoho krátkého latinského nápisu z Pannonie (AE, 1904, č. 153), který věnoval otrok Eutyches bohu Dobratovi. Poněvadž je jméno boha slovanské, soudí autor, že i otrok Eutyches byl svým původem Slovan, a tak dochází k závěru, že Slované pronikali na pannonské území ve III. nebo dokonce již ve II. stol. n. l.

Z dalších vědeckých příspěvků zařazených do druhého oddílu knihy mají tři tematiku jazykovědnou. Autor zkoumá název buku v indoevropských jazycích a řeší otázku o původním areálu západních jazyků kentumových (str. 113—124), vysvětluje nejednotně chápaný význam slova *fēgos* (str. 125 n.) tak, že buk nerostl v hlavních řeckých oblastech, a pokouší se zdůvodnit (str. 127—129), že se názvy *Bacenis silva* a *to Melibokon oros* týkají Durynského lesa. Článkem „Ziazo patricijus“ (str. 130—137) přispívá pak ke studiu raného středověku a svým zkoumáním, kolik novgorodských purkmistrů (posadníků) se jmenovalo Zavid (str. 138—143), ke studiu staré Rusi.

Jádro sborníku tvoří studie „Dunajskije legiony i ich značenije v istorii Rimskoj imperii“ (str. 145—253). Kudrjavcev v ní pojednává o provinciích balkánsko-dunajských jako o jednom celku, třebaš ne zcela sородem, a o severních římských hranicích na Dunaji. Zvláštní pozornost pak věnuje — jak vyplývá z nadpisu — tamějším legiím a jejich úloze v zahraničních i vnitřních bojích za principátu, a to především ve II. stol. n. l.; přitom však nepomíjí ani III. století, neboť tehdy se podunajské legie nejvíce uplatnily. V exkursech, tj. kratších člancích, které jsou do této studie začleněny, rozebírá autor pád Perennův, vyvrací výklad o tom, že byl Pertinax jen „přechodnou osobností“ v převratě Septimia Severa, a posléze vyvozuje z původu císaře Maximina Thraka, že již za vlády M. Aurelia byli barbari usazováni na území provincie Thracie.

Ve čtvrtém oddílu knihy jsou otiskeny články o obecných problémech starověkých dějin (str. 255—376), které dokreslují představu, jak široký byl okruh Kudrjavcevových zájmů, neboť kromě úvah o periodisaci otrokářského řádu, o zákonitosti historického rozvoje římských provincií a o krizi antické polis, řešil i problémy sociálně-politických dějin raného Bosporu. Kniha se končí podrobnými rejstříky (str. 377—409), které redakce připojila.

Josef Češka